

KALEVI SORSA SÄÄTIÖ
FONDEN • FOUNDATION

Impulsseja

Joulukuu 2017

Mari Huupponen

Ruotsin feministinen ulkopoliitiikka

- Ruotsin sosiaalidemokraattien ja ympäristöpuolueen hallitus julistautui lokakuussa 2014 maailman ensimmäiseksi hallitukseksi, joka tulee ajamaan feminististä ulkopoliitiikkaa. Tavoite oli tehdä näkyväksi sukupuolen merkitys ulkopoliitikassa, sodissa ja konflikteissa.
- Feminismi-sana kertoo syvemmästä sitoutumisesta tasa-arvopoliitiikkaan kuin aiempi sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen strategia. Sanan käyttö oli Ruotsin hallitukselle poliittinen riski, sillä se provosoi poliittisia vastustajia kotimaassa ja kansainvälisen politiikan kentällä.
- Feministinen ulkopoliitiikka on ollut Ruotsille suhteellisen menestyksekkäs valinta. Onnistuneena esimerkkinä pidetään Ruotsin työtä YK:n turvallisuusneuvostossa, jossa Ruotsi otti tavaksi kuulla naisia ja kansalaisjärjestöjä aiempaa enemmän. Ruotsi on edistänyt feministisen ulkopoliitiikkansa tavoitteita myös kehitysyhteistyön keinoin.

Sisältö

Humanitaarinen suurvalta Ruotsi	4
Feministisen ulkopoliitiikan tavoitteet	5
Haasteet ja kritiikki	7
Menestystarinoita sekä vastatuulta	10

On korkea aika tehdä Ruotsin ulkopoliitikasta vähän rohkeampaa. Mielestäni feminismi on hyvä sana. Se tarkoittaa, että vastustamme tyttöjen ja naisten systemaattista ja maailmanlaajuista alisteista asemaa.

Ruotsin ulkoministeri Margot Wallström New Yorker -lehdessä vuonna 2015.¹

Ruotsi sai syksyllä 2014 vaalien jälkeen uuden, sosiaalidemokraattien ja ympäristöpuolueen muodostaman hallituksen porvariallianssin hallittua maata kahdeksan vuoden ajan. Kun Ruotsin uusi hallitus lokakuussa 2014 julistautui maailman ensimmäiseksi feministiseksi hallitukseksi, joka vieläpä tulee ajamaan feminististä ulkopoliitikkaa, herätti uusi linjaus paljon huomiota kotimaassa ja kansainvälisessä mediassa. Feministinen ulkopoliitikka henkilöityy voimakkaasti sosiaalidemokraattiseen ulkoministeri Margot Wallströmiin, joka jo vuosina 2010–2012 roolissaan YK:n naisten asemaa sodissa valvovana erityisedustajana nosti esiin ulko- ja turvallisuuspolitiikan tasa-arvokysymyksiä.

Kun Margot Wallströmiltä kysytään, mitä feministinen ulkopoliitikka tarkoittaa, hänellä on tapana viitata kolmeen R:ään: ”representation, rights, reallocation”. Ruotsin ulkopoliitikka pyrkii siis edistämään naisten *edustusta* ja osallistumista ulkopoliitikkaan, erityisesti rauhanprosesseihin, edistämään naisten *ihmisoikeuksia*, ehkäisemään naisten joutumista seksuaalisen väkivallan uhreiksi sodissa ja konflikteissa sekä edistämään tasa-arvoisempaa maailmanlaajuista *tulonjakoa*. Tärkeä lähtökohta feministiselle ulkopoliitikalle on ollut kysymys ”turvallisuutta kenelle?”: hallituksen mukaan perinteinen käsitys ulko- ja turvallisuuspolitiikasta on jättänyt huomiotta puolet ihmiskunnasta, naiset. Uusi linjaus tarkoittaa tasa-arvonäkökulman soveltamista kaikessa ulkopoliitikassa.

Ulkoministeriön tavoite on muun muassa käydä dialogia ja kuunnella väkivaltaisissa konflikteissa naisten ja muiden marginalisoitujen ryhmien kokemuksia. Toinen tärkeä näkökulma on edustuksellisuus: Ruotsi haluaa kasvattaa naisten osuutta ulkopoliittisina päätöksentekijöinä. Tärkeää on myös naisten mukanaolo rauhanprosesseissa: nykyisellään vain yhdeksän prosenttia rauhanneuvottelijoista on naisia. Osa tätä työtä on vuonna 2015 syntynyt *Pohjoismaisten naisrauhanhävittäjien verkosto* yhteistyössä Norjan ja Suomen ulkoministeriöiden kanssa. Ruotsin ulkoministeriön mukaan naisten osallisuus rauhanprosesseissa on tehokasta diplomatiaa. Feministisen hallituksen erityisenä tavoitteena on alusta asti ollut ajaa feminististä ulkopoliitikkaa, erityisesti olemaan maailmanpoliittisessa

¹ NORDBERG, Jenny 15.4.2015 Who's afraid of a feminist foreign policy? New Yorker. <https://www.newyorker.com/news/news-desk/swedens-feminist-foreign-minister>

keskustelussa vahva ääni sukupuolisen tasa-arvon ja kaikkien naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien toteutumisen puolesta.

Tämä teksti avaa feministisen ulkopoliitiikan käsitettä sekä kuvailee Stefan Löfvenin johtaman punavihreän hallituksen tähänastista ulkopoliittista linjaa ja sen haasteita. Feministisen ulkopoliitiikan merkitys on edelleen muotoutumassa. Oli kuitenkin tärkeä (ja ilmeisen provosoiva) muutos alkaa käyttää f-sanaa kuvailemaan ulkopoliitiikkaa aiemman sukupuolinäkökulmaa valtavirtaistaneen linjan sijaan, josta vallitsi suhteellisen laaja konsensus. Feministinen ulkopoliitiikka pyrkii aktiivisesti kyseenalaistamaan, haastamaan ja uudelleenmäärittelemään sukupuolittuneita valtarakenteita.

Humanitaarinen suurvalta Ruotsi

Ruotsin rooli kansainvälisessä yhteisössä humanitaarisena suurvaltana on tärkeä osa erityisesti sosiaalidemokraattista ulkopoliittista identiteettiä. Olof Palme oli kenties kaikkein eniten juuri ulkopoliitikko: ensin ministerinä (1963–1969) ja myöhemmin pääministerinä (1969–1976 ja 1982–1986) Palme vastusti Vietnamin sota, apartheidia, Tšekkoslovakian kommunistihallintoa ja Francon sotilasdiktatuuria sekä korosti kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja pienten maiden asemaa kansainvälisessä yhteisössä, ja kritisoi kehitysmaiden sortoa. Ruotsi antoi Palmen aikana turvapaikan tuhansille poliittisille pakolaisille.

Porvarilliset puolueet kritisoivat Palmen kovaa retoriikkaa 1970- ja 80-luvuilla. Oli ennenkuulumatonta että pieni Ruotsi ajautui jatkuvasti ja tietoisesti sanaharkkaan suurvaltojen kanssa. Palme ei kuitenkaan tehnyt ulkopoliitiikkaa sisäpoliittisista syistä, ja sanavalinnat, kuten Yhdysvaltojen Hanoi-pommitusten vertaaminen holokaustiin, olivat tarkoin harkittuja: jos lausunnot pääsivät kansainvälisiin otsikoihin, se oli tae siitä, että keskustelu jatkui, osoitus siitä, että Ruotsi on tärkeä. Palme teki tietoisella provosoinnilla Ruotsista ulkopoliittisen suurvallan.

Monet Ruotsin nykyisen hallituksen ulkopoliittisista fokusalueista ovat lähtöisin Palmen ajoilta: esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat ulkopoliitiikan pääasiallisena areenana, kansainvälinen humanitaarinen oikeus, globaalin köyhyyden vastainen taistelu, aseistariisunta ja Lähi-idän kysymys ovat kaikki yhtä paljon Palmen kuin Wallströmin politiikkaa.

Mikä tekee ruotsalaisesta ulkopoliitikasta sosiaalidemokraattista? Ruotsin ulkopoliitiikka on 1990-luvulta alkaen keskittynyt tasa-arvoon ja naisten osallisuuteen,

mutta feminististä ulkopolitiikkaa edeltänyttä ulkopolitiikkaa voisi kuitenkin luonnehtia eliitti-orientoituneeksi, toisin sanottuna melko perinteiseksi diplomaatiaksi, joka on korostunut erityisesti porvaripuolueiden hallitessa maata ja Carl Bildtin ollessa ulkoministerinä. Feministinen ulkopolitiikka leventää ja syventää aluetta, jota perinteisesti on kutsuttu ulkopolitiikaksi, ja kasvattaa ulkopoliittisten toimijoiden joukkoa. Feministinen ulkopolitiikka ottaa huomioon naisten ja muiden marginalisoitujen ryhmien tarinat ja kokemukset konflikteissa.

Sosiaalidemokraattiset hallitukset ovat myös perinteisesti korostaneet EU:n laajempaa roolia, toisin sanoen EU:ta poliittisena ja sosiaalisena yhteisönä: EU ei ole pelkkä sisämarkkina. Tärkeä osa tätä on Euroopan komission sosiaalisten oikeuksien pilari ja huippukokous Göteborgissa marraskuussa 2017. Sosiaalidemokraattiset hallitukset ovat myös olleet porvarillisia hallituksia halukkaampia löytämään tasapuolisen ratkaisun Israelin ja Palestiinan konfliktille, ja osana tätä Ruotsi tunnusti Palestiinan itsenäisenä valtiona lokakuussa 2014. Tärkeä osa sosiaalidemokraattista ulkopolitiikkaa on myös sotilaallinen liittoutumatto-

Feministisen ulkopolitiikan tavoite on tehdä näkyväksi sukupuolen merkitys ulkopolitiikassa, sodissa ja konflikteissa

muus ja pohjoismainen yhteistyö. Kesällä 2016 Ruotsista tuli vuosikymmenen mittaisen kampanjan päätteeksi YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuva jäsen vuosiksi 2017–2018. Ruotsi korosti kampanjassaan ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja avoimuutta. Ruotsi haluaa olla moraalinen ja humanitäärinen

toimija maailmanpolitiikassa, mutta aivan kuten 1970-luvulla, on kritiikki kotimaassa ja kansainvälisillä kentillä välillä kovaäänistä.

Feministisen ulkopolitiikan tavoitteet

Feministisen ulkopolitiikan tavoite on tehdä näkyväksi sukupuolen merkitys ulkopolitiikassa, sodissa ja konflikteissa. Itse f-sanank merkitystä ei pidä vähätellä. Se kertoo syvemmästä sitoutumisesta tasa-arvopolitiikkaan kuin aiempi, konsensushakuisempi sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen strategia. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen tarkoitti erilaisia menetelmiä, joiden avulla voitiin esimerkiksi arvioida ulkopolitiikan sukupuolivaikutuksia, tehdä

tasa-arvoanalyysijä ja kouluttaa poliittisia päätöksentekijöitä ja virkamiehiä otta-
maan huomioon sukupuolinäkökulma. Feminismi-sanankäyttö on Ruotsin halli-
tukselle poliittinen riski: se provosoi poliittisia vastustajia kotimaassa ja kansain-
välisen politiikan kentillä. Se on helppo maalitaulu kritiikille, koska linkittyy dis-
kurssiin *hyvästä* vasemmistosta, jolla on pehmeät, moralistiset ja egalitaristiset
arvot, ja joka kriitikkojen mielestä ajaa poliittisten sloganien symbolipolitiikkaa
vailla oikeaa sisältöä.

Lokakuusta 2015 alkaen koko Ruotsin ulkoasiainhallinto, mukaan lukien yli sa-
ta Ruotsia maailmalla edustavaa suurlähetystystä, delegaatiota ja edustajistoa toi-
mivat lähtökohtanaan kunnianhimoisen feministisen ulkopolitiikan ohjausdo-
kumentti, jonka tavoitteena ei ole vain ”counting women” vaan myös ”making
women count”.² Feministinen ulkopolitiikka on toisaalta radikaali poliittinen lin-
janmuutos, toisaalta jatkumoa kehitykselle, joka alkoi YK:n turvallisuusneuvoston
päätöslauselmasta 1325 *Naiset, rauha ja turvallisuus* jo vuonna 2000. Lauselman
tavoitteena on vahvistaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä, rat-
kaisemisessa ja rauhanrakentamisessa sekä lisätä naisten ja tyttöjen suojelua ja
ihmisoikeuksien toteutumista sekä turvallisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

Ruotsin ulkoministeriö jakaa feministisen ulkopolitiikan konkreettiset tavoit-
teet kuuteen osa-alueeseen: 1. ihmisoikeudet, 2. vapaus väkivallasta, 3. mahdolli-
suus vaikuttaa rauhantyöhön, 4. poliittinen osallistuminen, 5. taloudellinen itse-
määräämisoikeus ja 6. seksuaali- ja lisääntymisterveys.

Käytännössä Ruotsi on käyttänyt ulkopolitiikan areenoita ja työkaluja edistääk-
seen feminististä ulkopolitiikkaa esimerkiksi julkaisemalla maaraportteja ihmis-
oikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion toteutumisesta 135 maassa, pyrkimällä
tekemään seksin ostamisen kieltävästä lainsäädännöstään vientituotteen ja tuke-
malla kansalaisyhteiskunnan toimijoiden työtä tyttöjen ja naisten oikeuksien puo-
lesta (osatavoite 1).

Ruotsi on pyrkinyt vahvistamaan kehittyvien maiden oikeusjärjestelmien mahdol-
lisuuksia tuomita rikollisia, tukea rikoksen uhreja ja sopeuttaa sotilaita takaisin si-
viilielämään. Ruotsi on myös kartoittanut yhteyttä aseiden levinneisyyden ja nai-
siin kohdistuvan väkivallan välillä (osatavoite 2).

Ruotsi on pyrkinyt lisäämään naisten osallisuutta rauhanprosesseissa Latinalai-
sessa Amerikassa, Aasiassa, Afrikassa ja Lähi-idässä ja luonut rauhanneuvotteli-
joiden naisverkoston. Turvallisuusneuvoston vaihtuvana jäsenenä Ruotsi on prio-
risoinut *Naiset, rauha ja turvallisuus* -strategiaa YK:n turvallisuusneuvoston työs-
sä (osatavoite 3).

² REGERINGSKANSLIET (2015): Utrikesförvaltningens handlingsplan för feministisk utrikespolitik 2015–2018 <http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2015/11/utrikesforvaltningens-handlingsplan-for-feministisk-utrikespolitik-20152018/>

Ruotsi on tukenut projekteja, joiden tavoite on lisätä naisten poliittista osallistumista kehittyvissä maissa, tukenut naispuolisia ihmisoikeusaktivisteja ja ollut toteuttamassa *International Gender Champions*- ja *More Women, More Peace* -hankkeita, joiden tavoitteena on naisten tasa-arvoinen poliittinen edustus (osatavoite 4).

Ruotsi on rahoittanut hankkeita, joiden tavoitteena on naisten ja tyttöjen koulutus, lobannut saadakseen kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman tavoitteet tasa-arvonäkökulmasta kestäviksi ja aloittanut hankkeen *HeForShe*, joka pyrkii saamaan miehiä ottamaan vastuuta tasa-arvotyöstä (osatavoite 5).

Ruotsi on rahoittanut seksuaali- ja lisääntymisterveyden projekteja, joiden kautta kehittyviin maihin saadaan lisää kättilöitä ja parannetaan seksuaalivalistuksen, ehkäisyvälineiden ja turvallisten aborttien saatavuutta (osatavoite 6).

Ruotsi on ajanut linjaa, että naisten ja tyttöjen ihmisoikeudet olisivat erityisenä painotuksena YK:n yleiskokouksen julistuksissa ja päätöksissä

Ruotsi on ajanut linjaa, että naisten ja tyttöjen ihmisoikeudet olisivat erityisenä painotuksena YK:n yleiskokouksen ja ihmisoikeusneuvoston julistuksissa ja päätöksissä. Feministisen politiikan työkaluja ovat olleet maa- ja konfliktikohtaiset tilanneanalyysit, liittoumat muiden alan toimijoiden kanssa sekä poliittinen vaikuttamistyö.

Haasteet ja kritiikki

Yleisesti ottaen feministinen ulkopoliitikka on otettu varovaisen kiinnostuneesti ja positiivisesti vastaan sekä Ruotsissa että kansainvälisesti. Feministisen ulkopoliitiikan kolme keskeistä haastetta ja eettistä ongelmaa ovat ensinnäkin viime vuosien hankala maailmanpoliittinen tilanne ja toiseksi se, että monissa maissa ovat juuri nyt vallassa konservatiiviset vallanpitäjät, sekä kolmanneksi jännite toisaalta idealismin ja pragmatismien ja toisaalta kovan ja pehmeän vallan välillä. Kovalla vallalla (hard power) tarkoitetaan yleensä perinteistä ulkopoliittista, toisin sanoen sotilaallista vallankäyttöä. Pehmeä valta (soft power) tarkoittaa kykyä päästä tavoitteisiin esimerkiksi sääntöjen ja normien, kehitysavun tai diplomatian

keinoin ennemmin kuin pakolla: ulkopoliitikassa tämä tarkoittaa esimerkiksi tilanteita joissa pienempi maa haluaa seurata suuremman maan esimerkkiä.

Löfvenin hallituksen ulkopoliittista linjaa on kuitenkin myös kritisoitu. Niin oppositio, puoluetoverit kuin muut maat ovat kritisoineet hallitusta tekopyhyydestä. Feministibrändistään huolimatta hallitus vie aseita autoritäärisiin valtioihin, kuten Saudi-Arabiaan. Ruotsi on yksi maailman kymmenestä suurimmasta asevientimaasta, väkilukuunsa suhteutettuna maailman kolmanneksi suurin aseiden viejä.

Toinen kritiikin kohde on ollut Ruotsin tiukentunut maahanmuuttopolitiikka. Vuoden 2017 kesällä 19 kansalaisyhteiskunnan järjestöä, mukaan lukien Pelastakaa lapset -järjestö ja Ruotsin kirkko julkaisivat raportin *Hur feministisk är Sveriges utrikespolitik?*³ Vaikka feministinen ulkopoliittika on raportin mukaan ollut menestys ja aidosti parantanut naisten ja tyttöjen asemaa, näkevät kansalaisjärjestöt kahden ulkopoliittikan alueen olevan ristiriidassa feministisen ulkopoliittikan idean kanssa: Ruotsi on tiukentunut maahanmuuttopolitiikkaansa ja jatkaa aseiden myyntiä diktatuureihin, kuten Saudi-Arabiaan ja Yhdistyneisiin arabiemiiratteihin. Ihmisoikeusjärjestöt ovat tuominneet maiden iskut Jemeniin, ja monet uhrat ovat olleet naisia ja lapsia.

On kuitenkin ilmeistä, että hallituksen on hankalaa olla uskottava feministinen humanitaarinen suurvalta, jos Ruotsissa valmistettuja aseita käytetään konflikteissa, joissa ne mahdollistavat naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan. Ruotsin diplomaattinen kriisi Saudi-Arabian kanssa vuonna 2015 on esimerkki uskottavuusongelmasta: ulkoministeri Wallström kutsui Saudi-Arabian ihmisoikeustilannetta, tarkemmin ottaen bloggaaja Raif Badawin saamaa raippatuomiota, ”keski-aikaiseksi”. Saudi-Arabia tulkitsi Wallströmin lausunnolla kritisoineen islamin uskontoa ja kutsui suurlähettiläänsä kotiin Ruotsista. Persianlahden arabimaiden yhteistyöneuvosto ja Islamilainen yhteistyöjärjestö peruivat Wallströmin kutsun tulla puhumaan Kairon huippukokoukseensa. Useat muut EU-maat sanoutuivat Ruotsin skandaalilausunnosta. Ruotsi päätti perua kritisoidun asekaupan Saudi-Arabiaan, vaikka maalla ei aiemmin ole ollut suurempia vaikeuksia myydä aseita diktatuureille.

Toinen samantyyppinen sisäpoliittinen kahnaus syntyi, kun Saudi-Arabia valittiin vuonna 2017 YK:n naiskomission jäseneksi. Ruotsi kieltäytyi salassapitovelvollisuuteen vedoten vastaamasta, miten he olivat neuvoston jäsenenä äänestäneet. Porvariallianssin poliitikot ja oikeistolaiset pääkirjoitustoimittajat olivat raivoissaan, vaikka he luonnollisesti tietävät, että äänestyksistä on kiellettyä puhua neuvoston ulkopuolella. Tämä on toistuva kaava kritiikissä, joka kohdistuu Wallströmiin kotimaassa: porvarilliset poliitikot paheksuvat ulkoministeriön tai Margot Wallströmin lausuntoja, sanovat hänen olevan tekopyhä ja feministisen

³ POH-JANRELL, Jessica (red.) (2017): *Hur feministisk är Sveriges utrikespolitik?* Stockholm: Concord Sverige. <http://www.concord.se/material/rapporter/hur-feministisk-ar-sveriges-utrikespolitik/>

ulkopolitiikan haittaavan Ruotsin taloudellisia ja poliittisia suhteita. Kritiikki muistuttaa Olof Palmen 70- ja 80-luvulla saamaa kritiikkiä.

Syyrian ja Afganistanin kriisien seurauksena Ruotsiin saapui vuoden 2015 syksyllä 160 000 turvapaikanhakijaa pääasiassa Lähi-idästä ja Afrikasta. Syyskuussa pääministeri Stefan Löfven piti Tukholman Medborgarplatsenilla tunteikkaan puheen siitä, kuinka hänen Eurooppansa ei rakenna muureja. Pitkään jatkuneen sisäpoliittisen kamppailun, jatkuvasti kasvavan pakolaisvirran, täyttyvien vastaanotokeskusten ja yleisen mielipiteen muuttumisen seurauksena valtiopäivien kuusi puoluetta (kaikki puolueet paitsi vasemmistopuolue ja ruotsidemokraatit) solmivat lokakuussa maahanmuuttopoliittisen sopimuksen, joka tiukensi Ruotsin tähän asti melko liberaalia maahanmuuttopoliittikkaa vastaamaan lähes EU:n minimitasoa. Laki on väliaikainen ja voimassa kesään 2019 asti. Uusi laki huonontaa kuitenkin naisten asemaa tavalla, joka sopii huonosti yhteen feministisen ulkopoliittikan hengen kanssa.

Yhteiskunnissa, joissa naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia, on matalampi konfliktien ja sodan riski

Keskeinen osa feminististä ulkopoliittikkaa on ollut korostaa, että on tärkeää lisätä naisten osuutta rauhantekijöinä ja poliitikkoina. Upsalan yliopiston valtio-opin dosentti Elin Bjarnegårdin ja rauhan- ja konfliktintutkimuksen professori Erik Melanderin tutkimuksen

mukaan ei ole kuitenkaan osoitettavissa selvää yhteyttä sen välillä, kuinka suuri osuus korkeista päätöksentekijöistä on naisia ja kuinka rauhallinen yhteiskunta on.⁴ Tärkeintä heidän mukaansa on edistää yhteiskunnan tasa-arvoa: yhteiskunnissa, joissa naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia, on matalampi konfliktien ja sodan riski. Tutkijoiden mukaan on tärkeintä, että fokus on politiikan välittämissä asenteissa, arvoissa ja sisällössä, ei siinä, onko rauhanneuvottelija nainen vai mies. Tutkijoiden mukaan feministisen ulkopoliittikan suurin arvo onkin tasa-arvoideologian kansainvälisessä edistämisessä ja levittämisessä.

Feministisessä ulkopoliittikassa on myös läsnä konflikti normatiivisen pehmeän vallan ja kovan sotilaallisen ja taloudellisen vallan välillä. Pystyykö feministinen ulkopoliittikka vastaamaan uskottavasti aggressioon, kuten vihamielisiin valtioihin ja terrorismin uhkaan? Toisaalta feministinen ulkopoliittikka ei sinänsä tarkoita pasifismia, vaan ulkopoliittista pragmatismia, joka sallii toimintatavan valinnan soft powerin ja hard powerin välillä tilanteen mukaan.

⁴ BJARNEGÅRD, Elin & MELANDER, Erik (2017): Vad har en feministisk utrikespolitik att göra med män? <http://manskligsakerhet.se/2017/07/03/vad-har-en-feministisk-utrikespolitik-att-gora-med-man/>

Menestystarinoita sekä vastatuulta

Yleisesti ottaen feministinen ulkopolitiikka on kuitenkin ollut suhteellisen menestyksenkäs linja. Hallitus julkaisi lokakuussa 2017 raportin feministisen ulkopolitiikan kolmen vuoden saavutuksista ja tavoitteista.⁵

Onnistuneena esimerkkinä pidetään Ruotsin työtä YK:n turvallisuusneuvostossa vuodesta 2017 lähtien. Neuvoston puheenjohtajanaan ja osana turvallisuuspoliittisen julkilausuman valmistelua Ruotsi kutsui neuvoston kuultavaksi ihmisoi-keus- ja naisjärjestöjä Somaliasta ja Nigeriasta. Turvallisuusneuvosto on poliittisena areenana hyvin konservatiivinen. Naisia ja kansalaisjärjestöjä kuullaan siellä hyvin harvoin.

Ruotsi edistää ulkopoliittisia tavoitteitaan myös kehitysyhteistyön keinoin. Ruotsi on rahoittanut hankkeita, jotka pyrkivät rakentamaan lukuisiin Afrikan maihin so- siaaliturvaverkostoja. Julkinen päivähoido, vanhustenhoito tai vanhemmuuspäivä- raha ovat tärkeitä tekijöitä, jotka lisäävät naisten taloudellista itsemääräämiso- keutta.

Kesällä 2017 Yhdysvaltain presidentti Donald Trump pani toimeen monien repub- likaanisten edeltäjiensä lailla *Mexico City* -ohjesäännön, jonka mukaan abortista informoivat tai aborttiklinikoille naisia ohjaavat kansalaisyhteiskunnan toimijat eivät enää saa julkista rahoitusta. Järjestöt joutuvat valitsemaan joko Yhdysvaltain rahoituksen tai abortista informoimisen välillä. Linjaus tunnetaan yleisesti nimel- lä *Global gag rule*, ja sen uskotaan johtavan ei-toivottujen raskauksien, laittomi- en aborttien ja äitiyskuolleisuuden kasvuun. Järjestö, joka on aiemmin saattanut käyttää puolet resursseistaan seksuaali- ja lisääntymisterveystyöhön, mutta puo- let esimerkiksi rokotusohjelmiin, tuberkuloosin, malarian tai HIV:n torjuntaan, menettää nyt koko rahoituksensa. Kun tieto uudesta linjauksesta levisi, reagoi Ruotsin hallitus nopeasti, kritisoi Trumpin päätöstä ja päätti rakentaa kansainvä- lisen verkoston, joka jatkossa rahoittaisi sen osan seksuaali- ja lisääntymistervey- den hankerahoituksesta, jonka kansalaisjärjestöt Gag rulen takia menettävät. Näin kansanterveysjärjestöt eivät joutuisi lopettamaan toimintaansa.

On ilmiselvää, että aika ei ole helpoin mahdollinen feministiselle hallitukselle: em- me yksinkertaisesti elä kovin feminismille suotuisia aikoja, kun maailmanpolitiik- kan agenda hallitsevat Trump, Putin, kasvavat pakolaisvirrat, asevarustelu, ää- rimmäisten sääilmöiden aiheuttamat katastrofit, tiukentunut pakolaispolitiikka, heikentynyt EU, äärioikeiston ja nationalismin nousu, Syyrian sota ja Afganistanin

⁵ REGERINGSKANSLIET (2017): Sveriges feministiska utrikespolitik: Exempel på tre års genomförande <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/10/sveriges-feministiska-utrikespolitik-exempel-pa-tre-ars-genomforande/>

kriisi. Ruotsin viime vuosien polarisoituneessa keskusteluilmastossa hallituksen feminismiä on alettu käyttää pilkkaavassa merkityksessä. Kun ruotsalaiset naisministerit peittivät päänsä vieraillessaan Irakissa, twiittaavat oikeiston mielipidevaiuttajat kuvan ja kysymyksen ”Feministisk utrikespolitik?” (huolimatta siitä, että porvariallianssin naisministerit peittivät myös päänsä vieraillessaan islamilaisissa valtioissa, eikä heillä ollut mitään asekauppaakaan vastaan). Vuosikymmenten blokkipolitiikka, erittäin kärjistynyt ja kyyninen keskusteluilmasto ja skandaaleista nauttivan median logiikka ovat aikaansaaneet sen, että kriteerit sosiaalidemokraattisille poliitikoille tuntuvat olevan kovemmat kuin oikeistolaisille poliitikoille, ja että poikkeaminen progressiivisesta feministisestä linjasta on osoitus teko-pyhydestä ja antaa oppositiolle mahdollisuuden näpäyttää hallitusta.

Kun Margot Wallström puhui ensi kertaa feministisestä ulkopolitiikasta vuonna 2014, moni omankin ministeriön virkamies naureskeli. Diplomaattiyhteisön perinteisen ulkopolitiikan ja realpolitikin ystävät pitivät linjausta naiivina, jopa vaarallisena.

Feminismi on luonteeltaan vallankumouksellinen ajatus. Vallitsevien valtarakenteiden paljastaminen ja murtaminen kohtaa aina vastustusta

F-sanan katsottiin olevan tulenarka, koska sen voi aina väärinymmärtää joko vahingossa tai tahallisesti. Diplomatia on ala, jossa sanoilla on väliä.

Feminismi on luonteeltaan vallankumouksellinen ajatus. Vallitsevien valtarakenteiden paljastaminen ja murtaminen

kohtaa aina vastustusta. Vaikein haaste feministiselle ulkopolitiikalle onkin ollut konflikti pragmatismien ja idealismien välillä. Jopa moraalinen suurvalta Ruotsi joutuu ulkopolitiikassa välillä tekemään kompromisseja, jotka eivät täysin vastaa eettisiä ihanteita. Se ei silti tarkoita, etteikö kannattaisi edes yrittää. Amerikkalaisen valtiotieteilijä Joseph Nyen määritelmän mukaan soft powerin ja hard powerin rinnalle voi ottaa käsitteen *smart power*: maa joka auttaa muita ja investoi maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisuun, hyötyy lopulta itse eniten.

Kirjoittaja

Mari Huupponen on Tukholmassa asuva vapaa kirjoittaja, pääkirjoitustoimittaja ja valtiotieteilijä. Huupponen on toiminut tutkijana ammattiliitto Kommunalissa.

Impulsseja-sarjan uusimpia julkaisuja

HONKANEN, Petri: 'Lohkoketjuteknologia – Luottamuksen koodi hajautuneessa yhteiskunnassa' Lokakuu 2017 (31 s.)

MEYER, Henning: 'Poliittisia vastauksia digitaalisen vallankumouksen haasteisiin' Syyskuu 2017 (12 s.)

MUSTOSMÄKI, Armi: 'Pohjoismainen työmarkkinamalli digipaniikin aikakaudella' Kesäkuu 2017 (27 s.)

WINGBORG, Mats: 'Ruotsin terveydenhuollon uudistukset ja niiden vaikutukset' Maaliskuu 2017 (14 s.)

BLÅFIELD, Ville: 'Uusi työ – uudet duunarit. Keskusteluja työn muutoksesta' Helmikuu 2017 (52 s.)

JUTILA ROON, Merja: 'Maahanmuuttajat äänestäjinä Suomen kuntavaaleissa' Marraskuu 2016 (15 s.)

SIHTO, Matti: 'Aktiivisen työvoimapolitiikan paluu. Suomi nostettava pohjoismaiselle tasolle.' Lokakuu 2016 (10 s.)

VALTANEN, Markku: 'Onnistuuko sote? Mitä kansalaiset ajattelevat hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta.' Lokakuu 2016. (22 s.)

SILTALA, Juha: 'Työnantajan alaisena ilman työsuhdetta. Uuden talouden keikka- ja silpputyö paluuna entiseen.' Syyskuu 2016. (31 s.)

PENNY, Kaisa: 'Tulonsiirroista tuotonjakoon, uudelleenjaosta ensijakoon'. Syyskuu 2016. (24 s.)

Kalevi Sorsa -säätiö on sosiaalidemokraattinen ajatushautomo, joka ylläpitää yhteiskunnallista, tasa-arvoa ja demokratiaa edistävää keskustelua.

www.sorsafoundation.fi